

Introduktion till Klassikercirkeln Tidlösa kvinnoöden december

Familjen Vinge

av

Maria Sandel

Vad behöver man veta innan man börjar läsa Maria Sandels *Familjen Vinge*?

Att den utspelar sig i en annan värld. En värld där det just genom den så kallade Lex Hinke 1911 blivit förbjudet att sprida information om preventivmedel. En värld där gifta kvinnor stod under sina mäns förmyndarskap. En värld där det skulle dröja ytterligare sex år innan kvinnor fick rösträtt, om man räknar från 1913 när boken kom ut. Och ytterligare 9 år innan gifta kvinnor blev myndiga 1921. Man behöver också veta att denna annorlunda värld Maria Sandel skildrar är förutsättningen för den vi känner, för det svenska samhälle vi lever i idag och där vi tar en hel del saker för givna som familjen Vinge och deras grannar inte ens kunde drömma om.

Sedan är det också bra att veta att Maria Sandel verkligen vet vad hon talar om. Hon föddes 1870 och dog 1927 och levde däremellan ett kort liv fyllt av arbete och umbäranden som liknar dem hon beskriver i sina tre romaner och lika många novellsamlingar. Det behöver man veta för att det annars kan vara svårt, för oss som vuxit upp i ett annat Sverige, att tro på det hon berättar om. Att föreställa oss att det faktiskt var så, som hon beskriver, som många människor i Sverige levde. Levde och kämpade för att klara sig och sina barns uppehälle, alldeles utan det vi kallar socialt skyddsnet.

Det är ett exempel på något de inte kunde föreställa sig, inte ens hade något ord för. Men drömma om det kunde de nog, en och annan. Det är därför, på grund av dem som vi idag lever i en annan värld, i ett annat samhälle. Dock ska man veta att det inte är dem, drömmarna och utopisterna, som Maria Sandel skriver om, utan mera om dem som ”är så förtryckta, att de knappast har tid eller krafter att sträva efter sin befrielse” som Elin Johansson 1919 formulerade saken i *Proletärkvinnornas arbetsförhållanden*.

Låter det som en tung och tråkig historielektion? Det är det inte. Maria Sandel är inte någon djuplodande psykologisk skildrare. Hon är reporter. Hon kan skildra hur solen skiner in genom ett fattigt fönster så att man förstår hur glädjen kan finnas också för den som är slutkörd före femtio, utarbetad och trött i hela kroppen och inte vet hur hon ska få mat på bordet till sina barn en dag till.

De som har denna förmåga till glädje trots allt får i Maria Sandels värld ofta hedersnamnet ”morsan”. Så är det med änkan Charlotta Vinge som lever med sina fyra barn i ett rum med kakelugnsspis på nedre botten. Det är henne, hennes familj och några av deras grannar i hyreskasernen som *Familjen Vinge* handlar om.

En löst sammanhållen kollektivroman brukar den kallas och det stämmer kanske. Först myllrar det bara och det kan vara klokt att göra en lista för att kunna hålla reda på dem: Familjen Vinge: Morsan, Dina, Ville, Knut och Eskil. Familjen Nilsson: Bengt och Rut och deras barn Vera och Rolf. Och Torsten Sele förstås, deras inneboende, som älskar Dina Vinge. Familjen Modig: Hille och Siri med barnen Viktor och Titti, som har ett gott öga till Ville Vinge. Familjen Bjärt: Emma och hennes man som nog inte får något namn och dottern Irma, som vill bli rik genom att bli uppapperska och sönerna Gustav, Svenne och Per. Och så deras inneboende Edit Säv som är täcksömmerska och inte genomskådar Ivar Ekstrand...

Sedan slutar de myllra och man kan börja se mönster. Visst kan man ana att de inte bara är grannar i huset utan också tänkta att fungera som typer och exempel på olika öden och livsbetingelser, som Maria Sandel vill visa fram och få sina läsare att begrunda. Men det gör inget att man märker avsikten. Den gör att det finns mycket att diskutera i den här boken. Mycket att fundera över kring vad Maria Sandel vill berätta för oss genom sina gestalter och det hon låter hända dem. Man kan också göra sig många tankar om deras tid i förhållande till vår egen samtid. Och vad hon skulle tyckt om vår tid om vi kunnat erbjuda henne en tidskapsel att resa hundra år framåt i, som den hon bjuder in oss i för att kunna resa lika långt tillbaka i tiden.

Immi Lundin

Använd introduktionen i din egen läsning eller din bokcirkel eller gå med i vår cirkel:
Familjen Vinge – bokcirklar.se. Cirkeln pågår under december 2015.